

361 : تعداد بازدید

"تلاش ایران و سوریه برای کسب امتیاز"

جنگ سرد جدید به سبک خاورمیانه

جمعه ۶ بهمن ۱۳۸۵ - Friday 26 January 2007

• لیبرال دمکرات

• رامی ج. خوری / برگردان : سینا بارید

لبنان و فلسطین جلوه‌هایی قابل توجه از نبرد ایدئولوژیکی هستند که منطقه خاورمیانه را در بر گرفته است. درگیری قدرت‌های محلی و قدرت‌های منطقه‌ای متوسط با یکدیگر از یک طرف و منافع و اعمال نفوذ قدرت‌های خارجی از طرف دیگر به طور موازی به پیش می‌روند. از یک سو درگیری حزب الله و متحدانش دراپوزیسیون با دولت فواد سینیورا و حریری در لبنان به اعلام اعتصاب از سوی حزب الله در روز 23 ژانویه در بیروت انجامید و بر تنش‌ها در بیروت افزود و از طرف دیگر در همان نزدیکیها در دمشق رهبران دو گروه اصلی فلسطینی یعنی فتح و حماس قرار ملاقات داشتند. ملاقات رهبران فلسطینی به منظور مذاکره برای حل اختلافاتشان بر سر حکومت بر فلسطین و روابط با اسرائیل طراحی شده بود و متولی آن نیز دولت سوریه بود.

اگر کسی سنش اجازه این را نمی‌دهد که جنگ سرد میان آمریکا و شوروی را به یاد بیاورد بررسی آنچه که امروز در خاورمیانه می‌گذرد بسیار برایش درس آموز خواهد بود، زیرا این اتفاقات در واقع مدل منطقه‌ای و مینیاتوری آن رقابت جهانی هستند. این احتمال وجود دارد که جنگ سرد خاورمیانه که ما امروز شاهدش هستیم سالهای سال به طول بینجامد و ابعاد و دامنه‌اش وسعت پیدا کنند. از سوی دیگر ممکن است که قضیه در دو سه سال آینده خاتمه پیدا کند. این همه بستگی به شیوه بازی طرفین دارد و نحوه استفاده‌شان از امکاناتی که در اختیار دارند. در این مقطع تنها کاری که از ما بر می‌آید شناختن برخی واقعیات جدید و قوانین جدیدی است که بر این هم‌آوردی منطقه‌ای حکم می‌رانند.

در این هم‌آوردی در منطقه خاورمیانه دو نیروی اصلی شرکت دارند، در یک سو آمریکا قرار دارد و در سوی دیگر تیم ایران و سوریه. بازیگران پشتیبان و نیروهای محلی عبارت‌اند از اسرائیل، مصر، عربستان سعودی و اروپا. لبنان و فلسطین به خاطر جنگ‌های "به واسطه" (proxy war) ای که در درون آنها جریان دارند جالب‌ترین عرصه‌های این درگیری هستند. عراق نیز البته مهم است اما آنچه تکلیف عراق را روشن خواهد کرد به احتمال قوی تنش‌ها و درگیری‌های داخلی هستند تا رودررویی خارجی‌ان. آنچه وضعیت فلسطین و لبنان را جالب توجه می‌کند تغییرات هر چند مختصری است که جنگ‌های این دو نقطه در قوانین جنگ‌های "به واسطه" دوران جنگ سرد بوجود آورده‌اند، یکی از مهمترین آنان اینکه بازیگران محلی وظیفه دارند مبارزه ایدئولوژیک یاران قدرتمند خارجی‌شان را در صحنه محلی به پیش ببرند.

در طی جنگ سرد قدرت‌های رقیب نبرد ایدئولوژیک‌شان را میان کشورهای همسایه به پیش می‌بردند، مثل ویتنام شمالی و ویتنام جنوبی، سوریه و اردن، ایران و عراق، سومالی و اتیوپی و چندین جفت دیگر از دولت‌های همسایه‌ای که با هم دشمنی می‌ورزیدند. در خاورمیانه امروز نیروهای متخاصم معمولاً در داخل یک کشور هستند و هر دو سهمشان از مشروعیت سیاسی را از یک محل کسب می‌کنند. درست مانند جنگ سرد اینها هم در چندین جبهه با هم می‌جنگند از جمله درگیری نظامی و شورش محلی، اما بیشتر اوقات جنگ از طریق رقابت بر سر برنامه‌های سیاسی و اقتصادی به پیش برده می‌شود.

در لبنان دولت سینیورا و اپوزیسیونش به رهبری حزب الله درگیر نبردی شدید در چندین جبهه هستند. در فلسطین هم همین وضعیت بر روابط حماس و فتح حاکم است. این درگیری‌ها یک عرصه داخلی دارند که همانا درگیری بر سر قدرت محلی است، اما در ضمن قسمتی از رودررویی بزرگتری میان آمریکا از یک سو و ایران و سوریه از سوی دیگر هستند. این که این درگیریها بجای آنکه میان کشورهای مختلف روی بدهند در صحنه داخلی کشورها اتفاق می‌افتند گویای نکته ظریفی است: بسیاری از کشورهای عربی، پس از پنجاه سال بیشتر که از تولدشان می‌گذرد هنوز به نظام‌هایی منسجم و پایدار که بر مجموعه‌ای از شهروندان مختار و وفادار

به نظام تکیه داشته باشند تبدیل نشده اند. گروه های مختلف نه تنها برای کسب قدرت سیاسی و حکومت مبارزه می کنند، که تعریف ایدئولوژیک حکومت از خویش و سیاست های پایه ای اش را نیز به چالش می گیرند.

شاید مهمترین نکته در مورد گفتگوهای حماس و فتح محل برگزاری شان یعنی دمشق ، پایتخت سوریه باشد. محتوای گفتگوها جالب توجه نیستند از این بابت که از طرفی نکات اصلی و مهم از قبل معلوم هستند و از طرف دیگر کل قضیه از اهمیتی که باید می داشت ساقط شده است. به احتمال زیاد فلسطینیها بر سر یک دولت اتحاد ملی توافق خواهند کرد. خطوط اصلی آن نیز از توافق سال گذشته رهبران زندانیان سیاسی در زندانهای اسرائیل بدست آمده است. اما این دولت اتحاد ملی در مورد مهمترین مسئله فلسطینیان که همانا رابطه با اسرائیل و جنگ یا صلح با این کشور باشد حرف چندانی برای گفتن ندارد. مشکل اینجا است که شکاف میان سیاستهای حماس که اسرائیل را اساساً به رسمیت نمی شناسد و حاضر به هیچگونه همکاری با آن نیست و سیاست فتح که بر مذاکرات صلح با اسرائیل استوار است آنچنان عمیق است که با ایجاد "دولت اتحاد ملی" که چهارچوب مشخصی هم ندارد به این سادگیها پر شدنی نیست.

اما این که جلسه در دمشق برگزار شد از این جهت حائز اهمیت است که نقش سوریه را به عنوان محلل و میانجی در مسائل منطقه ای برجسته می کند، بخصوص در چشم آنها که با آمریکا و برخی از متحدین عربش مخالفت می ورزند. اوایل همین ماه سوریه میزبان رئیس جمهور عراق بود و حال می خواهد نشان دهد که در مسئله فلسطین قادر به حل مسائلی است که از ید قدرت آمریکا ، مصر ، عربستان سعودی ، اسرائیل یا هر نیروی ثالث دیگری خارج هستند. روابط نزدیک سوریه با حزب الله و گروههای کوچکتر دیگر در لبنان به ادامه نفوذ قابل ملاحظه این کشور در لبنان می انجامد در عین حال که با ایران نیز روابط بسیار نزدیکش را حفظ کرده است.

تلاش ایران و سوریه برای کسب امتیاز در رقابت با آمریکا با استفاده از نفوذشان در منطقه و همکاری با متحدینی از قبیل حماس بروشنی نشانگر رفتارهای کلاسیک جنگ سرد است.

• [نسخه ی انگلیسی مقاله]

- [The New Cold War: Middle East Style , By: Rami G. Khouri](#)
- [agenceglobal](#)

مطالب مرتبط :

- رستاخیز شیعه (پروفسور ولی نصر / برگردان : سینا بارید)
- وقتی شیعیان قدرت می گیرند (۱) (ولی نصر / برگردان : دانیال جعفری)
- وقتی شیعیان قدرت می گیرند (۲) (ولی نصر / برگردان : دانیال جعفری)
- وقتی شیعیان قدرت می گیرند (۳) (ولی نصر / برگردان : دانیال جعفری)
- جنگ عراق و تاثیر ایران در منطقه (مصاحبه اشپیگل با پروفسور ولی نصر)
- دموکراسی؛ جهان گسترده ی اسلام و خاورمیانه (۳) (فرید ذکریا / برگردان : امیرحسین نوروزی)
- دموکراسی؛ جهان گسترده ی اسلام و خاورمیانه (۲) (فرید ذکریا / برگردان : امیرحسین نوروزی)
- دموکراسی؛ جهان گسترده ی اسلام و خاورمیانه (۱) (فرید ذکریا / برگردان : امیرحسین نوروزی)

استفاده از مطالب لیبرال دمکرات با درج "ماخذ" و نیز ذکر نام نویسنده یا مترجم آزاد است.